

Szerkesztői jegyzet helyett

Mese a varázslóról és a harcosokról*

Volt egyszer egy indián törzs.
Úgy éltek, hogy vadásztak meg halásztak és
mindig volt mit enniük.
Egyik nap a harcosok egy éles szemű vezetővel
elindultak megkeresni és megölni és megenni
Rémesen Nagy Zsákmányállat Nagykirályt.
Minden évben így tettek, mert Rémesen Nagy
Zsákmányállat Nagykirályuk mindig-mindig
más alakban, más helyen volt,
másutt kellett őt keresni.

Volt a törzsnek egy megbecsült varázslója,
aki mindig tüzes szóval küldött harcba
minden egyes indiánt. Most is ottan
ugrabugrált, pörgött-forgott, kiabált, és
véres vasat lengetett. A harcosok megdühödtek,
ádáz arccal elindultak, prédájukat éles szemmel
felkutatni, mentek-néztek erre-arra,
jobbra-balra, fel és el.

Egyszer csak, úgy dél felé, a harcosoknak vezetője
hirtelen a napba nézett, az pediglen
elvakította szemét. Ahogy megint tisztán látott,
így szólott ő (csak magában):
„Nincs bennem düh, sem akarat,
hogy megöljem Rémesen Nagy Zsákmányállat
Nagykirályt. Megfordulni, visszamenni volna jó.”
Csakhogy ekkor újjólag a napba nézett, az meg ismét
elvakította szemét. Ő meg ekkor azt gondolta:
„Varázslónk a legokosabb miközöttünk, miatta
kell továbbmenni, ha ő így akarja még.”

A nap ekkor harmadszor is belésütött a szemébe,
ámde most már oly erősen, hogy a harcos vezetőnek
kicsordult a könnye is.

Akkor megállt, s topogva és morogva, de
megtorpant a háta mögött a sok derék indián is.
A varázsló nyomban ugrott, rájuk rontott,
s szörnyű dühvel rikoltotta:
„Miért álltatok meg az úton?”
„A nap fénye elvakított” – válaszolta a harcosok
vezetője. „Nem akarok tovább menni.”
„Elvakított, úgy-e, téged?” – kacagott a vad varázsló.
„Lásd, engem a napnak fénye biztos soha nem zavar.”
A harcosok vezetője ekkor látta,
ekkor tudta meg a titkot: varázslójuk szeme vak.
„Ha a napfény zavar téged, a vezető én leszek” –
mondta dölyffel a varázsló. „Megkeressük és megöljük
Rémesen Nagy Zsákmányállat Nagykirályt,
este már a vérét fogjuk tüzes vason megégetni,
s faljuk, tépjük majd a húst!”

Ám ekkor a harcosoknak vezetője
tudta már, hogy mit kell tenni.
Intett néhány indiánnak,
fölkapták a kiabáló, hadonászó varázslót, és
mindkét kezét, mindkét lábát
erős boggal megkötötték.
Kora estig megkeresték
Rémesen Nagy Zsákmányállat Nagykirályt,
s egyenest a véres, éhes, húsos szájba
hajtották be a mágust.
Még megvárták, míg az állat bendőjében
varázslójuk vérrel, hússal egyesül,
s hazamentek csöndesen.

* Ez a ritmikus prózai szöveg alkalmi és alkalmazott műként született egy tíz év körüli gyerekek festményeiből készült videó facebookos közzétételéhez, kb. nyolc évvel ezelőtt. A Norval Morrisseau stílusában és motívumai nyomán készült alkotásokat még 2010 táján fűztem képi történetté. Később jólesett kifaragni hozzá ezt a szöveget is, könnyen ment, egy ülésben megvolt – végül is csak leírtam azt, ami történt. Mármint a videóban.

A szerkesztőségben úgy beszéltek meg, jelen lapszámban az én dolgom erre a két oldalra jegyzetet írni. A címbe *helyett* tehát az én bűnöm. Mert sokat, nagyon sokat lehetne mesélni arról, hogy az ÚPSz-szal mi volt, mi lett az utóbbi években, én mégis inkább a fenti kis mesét hagytam, hogy elmondja magát.

Szerzőinknek és lektorainknak óriási köszönettel tartozunk a kéziratokért, a vállalásokért, az együttműködésért. Indul az ÚPSz 2024-es, 74. évfolyama. Továbbra is várjuk a szöveges vagy képi üzeneteket megtorpanásokról és fölfedezésekről. A pedagógiának, mondhatni, mindenhez köze van.

„A helyi tanterv készítése – bizonyos értelemben – már az 1868-as népoktatási törvényt követő első tantervi változattól kezdve az iskola tanítójának (vagy tanítóinak) kötelessége volt: »Az általános óratervből a tantárgyakra [...] kiszabott időt az iskolai szék közbejöttével a tanítónak magának kell belátása szerint felosztani.« Ami az iskolaszék feladatát illeti, azt az 1876-os utasítás a következőképpen szabta meg: »A tantervet ki kell egészíteni mind az elemi, mind a felső nép- és polgári iskolákban a háziiparnak a vidéken szokásban levő, vagy ott meghonosítható egy vagy többféle ágával, különösen pedig a felső nép és polgári leányiskolákban a női kézimunkák tanításával.«

Az 1883-as középiskolai törvény szerint az intézményeknek joguk volt a központi tantervet a helyi körülményekhez alkalmazni és esetleg módosítani. Egy 1887-es miniszteri rendelet leszögezte: »A módosított tanterv (helyi tanterv) csakis általam történt elfogadása után lesz életbe léptethető.« A felekezeti iskolák a felekezeti főhatóság által megállapított tanterv alapján működhettek, a „megállapított mérték” azonban nem lehetett kisebb, mint az, ami az állami tantervekben rögzítve volt. [...]

Ha az iskolák helyi sajátosságai már a múlt században megkívánták a helyi tervezést, hogyné lenne szükség ma az iskolai tantervekre! Hiszen korunkban az integrálódási tendenciákkal egyidejűleg a differenciálódási folyamatok is felgyorsultak. A helyi és más speciális igényeket csak speciális helyi (iskolai) tantervekkel lehet kielégíteni.”

Szebenyi Péter: Vita a Nemzeti Alaptantervről (1991; részletek)
Új Pedagógiai Szemle, 41/6. sz., 13–22.